

**ФУНКЦІОНАЛЬНО-СТИЛІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ
ЛІНГВАЛЬНИХ ЗАСОБІВ ВИРАЖЕННЯ КОНЦЕПТУ****FUNCTIONAL AND STYLISTIC FEATURES OF LINGUAL MEANS
OF CONCEPT EXPRESSION****Нестерович Ю.В.,***orcid.org/0009-0002-8817-5616**аспірантка кафедри української мови та славістики**Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка*

У статті систематизовано відомості про вербалізацію концептів, схарактеризовано основні мовні засоби їхнього вираження. На численних прикладах розглянуто специфіку ословлення культурних феноменів. Охарактеризовано особливості прямих і непрямих, універбальних і полівербальних репрезентантів. Доведено, що вербалізатори, як і сам концепт, є культурно маркованими. За допомогою одного і того ж мовного виразника здатні актуалізуватися різні культурні феномени. Неможливо зафіксувати усіх вербалізаторів концепту. Останній із часом здатний втрачати зв'язок зі своїми окремими вербалізаторами і знаходити в мові нові вираження. Концепти, навіть універсальні, можуть актуалізуватися в окремих мовах і культурах за допомогою різних вербалізаторів. В ословленні концепту велику роль відіграє асоціативність, індивідуальний досвід мовця, приналежність останнього до певної культури, а також світоглядні засади, релігійні погляди, історичний контекст.

Встановлено, що основними мовними засобами вираження концепту є слова, фразеологізми, вільні словосполучення, речення, тексти, сукупності текстів. Вербалізатори концептів представлені різними самостійними частинами мови. Серед них – назви загальні і власні, імена концептів та спільнокореневі лексеми, слова в переносному значенні тощо. Продуктивними, національно самобутніми вербалізаторами концепту є фразеологізми та інші паремії. Їм властивий високий рівень експресивності, образності та оцінності. Активно функціонують словосполучення як мовні репрезентанти концепту, ім'я якого нерідко трапляється в їхній структурі. Вербалізатори можуть актуалізувати концепт експліцитно та імпліцитно. Останній спосіб вираження найчастіше характерний для тих мовних репрезентантів, які є реченнями, текстами, групами текстів. Концепти можуть вербалізуватися за допомогою таких синтаксичних компонентів, як звертання, вставні і вставлені конструкції, фігури експресивного синтаксису. Актуалізація концептів може відбуватися за допомогою художніх засобів, зокрема метафори, епітета, порівняння тощо, а також образів-символів. Вагому роль у процесі вербалізації концептів здатні відігравати синонімія, антонімія, етимологія, конотація, оцінність, гіпер-гіпонімічні відношення тощо. Доведено, що вербалізатори відіграють важливу роль у формуванні оцінного та емотивного складників концепту, його суб'єктивно-асоціативних смислів.

Ключові слова: когнітивна лінгвістика, лінгвоконцептологія, вербалізація концепту, концептор, лексико-семантичний смисл, семантичне поле концепту.

The article systematizes information about the verbalization of concepts, characterizes the main linguistic means of their expression. The specifics of addressing cultural phenomena are considered using numerous examples. Features of direct and indirect, univerbal and polyverbal representatives are characterized. It is proved verbalizers, like the concept itself, are culturally marked. With the help of the same linguistic expression, different cultural phenomena can be actualized. It is impossible to record all the verbalizers of the concept. Over time, the latter is able to lose contact with his individual verbalizers and find new expressions in the language. Concepts, even universal ones, can be actualized in different languages and cultures with the help of different verbalizers. Associativity, the individual experience of the speaker, the latter's belonging to a certain culture, as well as worldview principles, religious views, and historical context play a big role in the verbalization of the concept.

It was established the main language means of expressing the concept are words, phraseological units, free phrases, sentences, texts, sets of texts. Verbalizers of concepts are represented by different independent parts of speech. Among them are common and proper names, names of concepts and cognate lexemes, figurative words, etc. Productive, nationally distinctive verbalizers of the concept are phraseological units and other pemiias. They are characterized by a high level of expressiveness, imagery and appreciation. Phrases actively function as linguistic representatives of the concept, the name of which often occurs in their structure. Verbalizers can actualize the concept explicitly and implicitly. The last way of expression is most often characteristic of those language representatives that are sentences, texts, groups of texts. Concepts can be verbalized with the help of such syntactic components as appeals, inserted constructions, figures of expressive syntax. Actualization of concepts can occur with the help of artistic means, in particular, metaphor, epithet, comparison, etc., as well as images-symbols. Synonymy, antonymy, etymology, connotation, evaluation, hyper-hyponymic relations, etc. can play an important role in the process of verbalization of concepts. It is proven verbalizers play an important role in the formation of the evaluative and emotional components of the concept, its subjective and associative meanings.

Key words: cognitive linguistics, linguoconceptology, verbalization of the concept, conceptor, lexical-semantic meaning, semantic field of a concept.

Постановка проблеми. Значна кількість наукових розвідок, присвячена проблемам когнітивної лінгвістики та молодих наук, які вийшли з її лона, зумовила необхідність детального обґрунтування відповідного понятійного апарату. Незважаючи на те, що сьогодні є багато розвідок, що актуалізують важливі аспекти лінгвоконцептології, досі залишається чимало суперечливих питань, відповіді на які шукають дослідники. Це стосується навіть ключових понять когнітивістики і концептології, як, наприклад, визначення терміну концепт. Існує багато поглядів на природу останнього, а також на особливості його структури і вербалізації. Ми вважаємо, що відсутність єдиної думки щодо природи концепту та особливостей його словесного вираження ніяк не дискредитує гуманітарні науки, навпаки. Існування великої кількості поглядів, які, до того ж, не є взаємовиключними, стверджує те, що ми маємо справу з феноменом, який неможливо дослідити в рамках однієї чи навіть кількох розвідок.

Аналіз останніх досліджень. В українській лінгвістиці проблема вербалізації концепту та суміжні питання ставали предметом наукового зацікавлення багатьох мовознавців. Теоретичні засади дослідження засобів вираження концепту та їхнє практичне втілення знайшли відображення в працях таких науковців: О. Селіванової, В. Кононенка, Н. Слухай, Т. Вільчинської, О. Снитко, О. Антонової, О. Малої, А. Огар, І. Хоменської, Н. Коловоротної, Н. Черненко, Т. Рудюк та ін. Попри велику кількість праць, присвячених питанням концептології, недостатньо вивченими залишаються функціональні особливості та стилістична роль вербалізаторів концептів у мовленні індивідів та в мові художніх творів, з огляду на що наше дослідження є актуальним.

Постановка завдання. Мета статті – систематизувати відомості з питання вербалізації концептів та охарактеризувати основні мовні засоби їхньої репрезентації. Досягнення мети передбачає реалізацію низки завдань: окреслити особливості терміну вербалізація концепту та суміжних із ним понять; дослідити лінгвокультурну специфіку концепторів; виокремити та описати основні способи мовної репрезентації концептів; дослідити функціональні та стилістичні особливості вербалізаторів концептуальних одиниць.

Виклад основного матеріалу дослідження. У лексиконі жителів Мексики є особливий антропонім на означення людини, яка зрадила власний народ, – Малінче. Жінка, відома під таким ім'ям, була перекладачкою Е. Кортеса та посередницею між ним і Монтесумою, правителем мешіка

(ацтеків). Справа в тому, що Малінче сама походила із племені корінних американців. Вона була подарована Е. Кортесу разом з кількома іншими жінками вождем одного із племен, представниками якого раніше була полоненою. Особливо цінною стала Малінче для іспанців-завойовників тому, що знала кілька місцевих мов і розмовляла ними вільно, а також швидко освоїла іспанську. Сьогодні багато хто вважає жінку зрадницею через те, що вона допомагала Кортесу комунікувати із представниками корінних народів, а також запобігала перед ворогами. Проте образ Малінче в мексиканській культурі насправді дуже суперечливий. Не завжди її поведінку трактують як зраду. Навпаки, дехто навіть захоплювався Малінче, як, наприклад, феміністки мексиканського походження, що в 60-х – 70-х роках минулого століття присвячували корінній американці вірші, скандуючи: «Я – Малінче!» [3, с. 197–209].

Приклад ословлення концепту «зрадник» за допомогою антропоніма Малінче актуалізує кілька важливих положень щодо особливостей вербалізації концепту. По-перше, не лише концепт постає культурним феноменом, але й окремі його вербалізатори є культурно зумовленими. Далеко не всі українці знають, хто така Малінче, і навряд чи пов'яжуть у своїй свідомості її ім'я зі зрадою; так само мало ймовірно, що мексиканці будуть ословлювати концепт «зрадник» за допомогою лексеми «яничар». По-друге, культура народу має значно більший вплив на вербалізацію концептів, ніж мова. Хоча мексиканці розмовляють іспанською, сприйняття образу Малінче ними та самими іспанцями відрізняється з огляду на історичні та культурні чинники. По-третє, один вербалізатор може репрезентувати різні концепти. Так, антропонім Малінче допомагає ословити, як мінімум, два концепти: «зрадниця» і «феміністка». Який із них більш актуальний для мовця, залежить від його перспективи погляду.

Вербалізатори допомагають репрезентувати концепт, що за своєю природою є закритою для безпосереднього вивчення ментальною структурою [11, с. 244]. М. Шварц, окреслюючи поняття «концепт», вказує на те, що це ментальна одиниця, яка конденсує певні знання [21, с. 88]. Оксфордський словник фіксує, що в найбільш ранніх визначеннях термін концепт уживався в таких значеннях, як ідея, настрої, уява, фантазія, думка [19, с. 760]. Дж. Гемптон і Д. Дюбуа підкреслювали, що концепт є коротким виразником ідеї, за допомогою якої розумом трактуються певні явища та аспекти дійсності [20, с. 12]. Це дає підстави говорити про те, що концепт не обов'язково має бути ослов-

леним у мові. І справді, за ступенем вираження концепти поділяють на вербалізовані та невербалізовані. Потреба у безпосередній вербалізації концептів з'являється, в основному, під час комунікації. Мовний виразник не здатний представити концепт повністю, а відображає лише кілька основних ознак [7, с. 45].

Концепт може бути ословлений багатьма мовними одиницями. Вважається, що велика кількість вербалізаторів концепту вказує на давню історію його функціонування та вагому цінність для певної культури [1, с. 12]. Неможливо зафіксувати усіх мовних виражень концепту, як і повністю його виразити. Концепт ословлюється універсально і полівербально. Основними засобами його мовного вираження є слова, фразеологізми, вільні словосполучення, речення, тексти і навіть сукупності текстів [11, с. 245]. Нерідко концепт актуалізується за допомогою його імені та спільнокореневих слів [17, с. 193]. І. Хоменська до вербалізаторів концепту відносить також синонімію, антонімію, етимологію, конотацію, гіпер-гіпонімічні відношення [16, с. 119].

Прямі та непрямі вербалізатори виділяє А. Вежбицька. Перші можна звести до імені концепту, вони утворюють так звані лексичні сім'ї [18, 1997]. Цю думку поділяє В. Кононенко, підкреслюючи, що навколо імені концепту і суміжних із ним слів формується семантичне поле, у межах якого можна виділити супровідні конотації, асоціативно-оцінні значення [5, с. 19]. Іноді на позначення поняття вербалізатор використовують термін концептор. Якщо розглядати концепт як інваріант, то концептор є його варіантом [11, с. 245].

Концепт – динамічна структура. З часом він може втрачати зв'язок із окремими мовними одиницями, які його ословлюють, і, навпаки, набувати нових вербалізаторів. О. Антонова підкреслює, що активізацію концептів у свідомості людини спричиняють асоціації за принципом стимул → реакція. Зв'язок між ними встановлюють різні чинники: індивідуальний досвід мовців, їх культурна приналежність, ситуація спілкування тощо. Дослідниця зазначає: у людей, які належать до однієї культури, асоціації, що допомагають активізувати концепт, зазвичай дуже схожі або однакові (що ілюструє приклад із вербалізатором Малінче). У різних способах апелювання до концептів полягає проблема міжкультурної комунікації [1, с. 12–13].

Навіть так звані універсальні концепти, які представлені в усіх культурах і мовах, можуть ословлюватися за допомогою різних мовних

засобів. Найкраще це помітно на прикладі тих вербалізаторів, що є фразеологізмами, а також словами-назвами понять, явищ, людей, що мають важливе значення для окремої культури, але невідомі чи маловідомі у світі загалом. У межах лінгвоконцептології часто здійснюють дослідження з метою порівняння реалізації універсальних концептів у різних мовних картинах світу. З формального погляду вербалізатори таких концептів завжди відрізнятимуться, адже будуть представлені різними лексемами чи групою лексем із відмінною фонетичною структурою, проте подібність між деякими виводиться на рівні значення при перекладі. Таким чином, окремі вербалізатори можуть перекладатися дослівно, і зміст висловленого залишатиметься приблизно однаковим у різних мовах та актуальним для представників усіх культур (наприклад, укр. «віровідступник» і англ. «apostate» як вербалізатори концепту «зрадник»). Інші, як наприклад, фразеологізми, під час дослівного перекладу нерідко втрачають семантичну цілісність, тому не здатні представляти універсальні концепти в усіх культурах. Проблема перекладу не є актуальною для вербалізаторів, які виступають онімами чи поняттями, що зберігають свою назву в різних мовах, адаптуючись до її фонетичних особливостей, як-от борщ, яничари тощо, проте зазвичай такі репрезентанти не відомі представникам усіх культур, а навіть якщо відомі, то не актуальні, адже не резонують з їхнім історико-культурним досвідом (наприклад, слово Юда у значенні вербалізатора концепту «зрадник» не має особливої актуальності для людей, які не є християнами).

Т. Мизин як один з універсальних концептів виокремлює ментальне утворення «погода», порівнюючи особливості його вербалізації в українській та англійській мовах. Дослідниця зазначає, що лексико-семантичний смисл «опадів» аналізованого концепту в обох мовах часто вербалізується іменниками, причому в англійській мові таких іменників було виокремлено дев'ять, а в українській – тринадцять. Більшу кількість слів-репрезентантів на позначення лексико-семантичного смислу «вітер» зафіксовано вже в англійській мові. Як бачимо, не до всіх вербалізаторів можна дібрати окремий відповідник у певній мові. Деякі синоніми перекладаються одним іншомовним словом [8, с. 116].

Вербалізатори концептів можуть бути представлені різними частинами мови. Цікаво, що серед них трапляються навіть займенники. Нерідко такі вербалізатори мають утилітарний характер, адже можуть замінювати ім'я концепту

та його синоніми, що дозволяє уникати невиправданих тавтологій, коли це необхідно. Іноді вербалізатори-займенники можуть вживатися зі стилістичною метою [16, с. 140–149].

Мовними виразниками концептів можуть виступати різні групи власних назв. Окрім антропонімів, доцільно виокремити топоніми та гідроніми. Скажімо, серед вербалізаторів концепту «Україна» можна виділити такі власні назви: *Київ, Полтава, Чигирин, Крути, Жовті Води, Пилявці, Корсунь, Умань, Хрещатик, Карпати, Говерла, Дніпро* тощо [16, с. 158, 209]. Цікаві приклади таких репрезентантів І. Хоменська зафіксувала у творчості Н. Лівницької-Холодної, де вони часто утворюють словосполучення: *київська земля, полтавські ниви, гуцульський край, український степ* тощо [16, с. 165].

Нерідко вербалізаторами є прикметникові словосполучення з іменем концепту. Означення у таких мовних виразниках вказують на додаткові відтінки значення. Наприклад, у своєму дисертаційному дослідженні І. Хоменська зазначає, що концепт «Україна» може актуалізуватися за допомогою словосполучень *славна Україна, незалежна Україна, далека Україна, рідна Україна, небачена Україна* тощо [16, с. 117–127].

Поряд із лексемами поширеним засобом ословлення концепту є фразеологізми. Окремі з таких вербалізаторів є національно самобутніми [13, с. 8]. А. Гавриченко підкреслює, що фразеологізми належать до одного з найдавніших пластів у лексиці та є складовою ядра мовного словникового фонду [2, 2014]. Так, аналізуючи фразеологізми, до складу яких входить компонент «серце», дослідниця виокремила десять лексико-семантичних варіантів однойменного концепту: «емоційний стан піднесення; відчуття суму; емоційний стан хвилювання; емоційний стан страждання; емоційний стан страху; емоційний стан передчуття; відчуття смерті; відчуття життя; почуття кохання; риси характеру людини» [2, 2014]. Як бачимо, чи не найповніше смислове поле концепту «серце» вдалося окреслити на прикладі лише фразеологічного матеріалу. Н. Коловоротна у своєму дисертаційному дослідженні серед низки вербалізаторів концепту «мовчання» найперше виокремлює саме фразеологізми й паремії, відзначаючи властиву їм образність. Саме за допомогою останньої легко відбувається «кодування» й «декодування» інформації. Дослідниця підкреслює, що фразеологізми й паремії відзначаються високим рівнем експресивності, а також дозволяють уникати повторення лексем-вербалізаторів [4, с. 6–7].

Серед мовних репрезентантів можна виокремити групу лексем, яка представлена національно маркованими словами та асоціатами. Приклади таких вербалізаторів концепту «Україна» фіксує І. Хоменська: *козацькі шаровари, вареники й сметана, танцювати гопака, молилась до Перуна і Сварога* тощо [16, с. 168].

Нерідко концепт репрезентується за допомогою словосполучень. У рамках асоціативного експерименту, який ініціювали дослідники О. Прищепи, А. Плечко, О. Свисюк, було проведено опитування з метою встановлення смислів, які молодь пов'язує із концептом «Україна». Вдалося з'ясувати, що серед мовних стимулів, пов'язаних зі згаданим концептом, частотними є словосполучення і речення, наприклад: *рідна земля, рідна країна, територія на карті, синій і жовтий кольори, тяжкий час, країна, в якій народився, Україна в серці понад усе* тощо [12, с. 111–113]. Серед мовних виразників концепту нерідко трапляються вислови, які актуалізують його імпліцитно. Наприклад, Н. Коловоротна виділяє такі вербалізатори концепту «мовчання»: *не був у силі відповідати, не давати відповіді, нічого не сказати, німіти в думках, не обзиватися, не промовити нічого* [4, с. 7–11].

Крім словосполучень, репрезентувати концепт можуть речення. У романі-тетралогії Р. Іваничука «Вогненні стовпи» концепт «зрадник» вербалізується за допомогою різних типів речень, зокрема: простих неускладнених: *Проміняв я тебе на сатанинські папірці*; простих ускладнених: *Враз їхній учитель, порадник, ще й лікар залишає громаду, рятуючи себе самого*; складних: *Він люто їх нищив, розчавлював, плондрував, щоб ніхто не міг почути, що вони розмовляють майже так само, як він*; речень із прямою мовою: *Вийшов упівський старшина з піднятими вверх руками й гукнув до облавників: «Виходжу з повинною!»*; питальних: *Чи справжні партизани знають, як ти з людьми поводишся?* [10, с. 102].

Н. Черненко у своєму дисертаційному дослідженні наводить приклади мовного вираження концепту «добродесність» у «Повчанні» Володимира Мономаха. Серед його вербалізаторів трапляються як окремі речення, так і цілі тексти. Наприклад: *«Ухилийся від зла, твори добро, шукай миру і проганяй [зло], – і живи во віки віків»*. Або: *«Перш за все, бога ради і душі своєї, майте страх Божий в серці своєму і милостиню подавайте щедру, – бо то початок всякого добра; отож, ті, що благословляють його, успадкують землю, а ті, що проклинають його, будуть випущені. Господь стоїть чоловіка направляє. І навіть*

коли впаде – не розіб'ється, бо Господь підтримує руку його. Молодим був і постарів, а не бачив залишеним праведника, ні дітей його, щоб хліба просили» [17, с. 191; 6].

Вербалізаторами концепту можуть виступати прикладки чи юкстапозити прикладкового характеру, скажімо, *мати-Україна* [16, с. 129]. Н. Коловоротна наводить приклади із творчості класиків української літератури (О. Кобилянської, Г. Тютюнника та ін.), у яких вербалізація концепту «мовчання» відбувається не лише за допомогою окремих лексем чи словосполучень, а й із залученням фігур експресивного синтаксису, зокрема повтору і градації (наприклад, повторення слова *мовчки* у кількох суміжних реченнях) [4, с. 12].

Іноді концепти отримують мовне вираження за допомогою звертань, вставних і вставлених конструкцій. Це можна помітити на прикладі актуалізації концепту «зрадник» у тексті роману Р. Іваничука «Мальви»: «**О зміє ядуча, викохана за мою пазухою, о виплодку самого Іблиса, о смерте наша!**»; «**Пустить мене, яничари, пустить свою матір за мур Перекопський, у мене грамота від хана; «Від такої байдужості – адже тільки одне слово «яничар» наводило жах на невільників – змоторошилося серце в Марії».** Цікавим прийомом є використання гри слів з метою вербалізації концепту. Натрапляємо на такий приклад у вже згаданому романі «Мальви»: «Збиралися на **ради** і на **зради**...» [9, с. 96-97]. Окрім метафор та епітетів, вербалізаторами концепту можуть ставати образи-символи. У творі Р. Іваничука «Мальви» використано такі образи-символи зради: *заразний мікроб* (яничарство), *зів'ялі мальви* (люди, які втрачають національну ідентичність на чужині), *німота* (незнання людиною рідної мови) [9, с. 98].

Вагому роль у процесі вербалізації концепту відіграє оцінний компонент. Такі мовні репре-

зентанти зазвичай передають суб'єктивні семантичні смисли, адже опираються на індивідуальне сприймання дійсності [16, с. 117]. Прикладом цього може слугувати згаданий нами на початку статті вербалізатор концепту «зрадник» – антропонім *Малінче*. Хтось бачить в образі перекладачки зрадницю, а хтось – символ боротьби за права жінок.

Висновки. Отже, концепт, хоч і не потребує словесної репрезентації, знаходить своє вираження в мові за допомогою вербалізаторів. Останні бувають прямими і непрямими, можуть актуалізувати концепт експліцитно й імпліцитно. Функцію вербалізаторів найчастіше виконують слова, фразеологізми, вільні словосполучення, речення, тексти, групи текстів. Найчастіше мовними виразниками концепту є лексеми різної частиномовної належності, не лише загальні, а й власні назви, імена концептів, споріднені з ними слова. Актуалізувати концепт можуть звертання, вставні і вставлені конструкції тощо. Важливу роль у процесі вербалізації відіграють оцінний та образний компоненти, тому часто концепт знаходить мовне вираження за допомогою різноманітних художніх засобів, а також залучення фігур експресивного синтаксису. Як і концепти, вербалізатори можуть бути культурно зумовленими, що необхідно враховувати під час концептуального аналізу. Важливою є роль вербалізаторів у формуванні емотивного та оцінного компонентів у структурі концепту. Такі мовні репрезентанти допомагають виявити й виразити асоціативні, суб'єктивні й культурно зумовлені концептуальні смисли, а також передати їх через зіставлення з іншими об'єктами за допомогою художніх засобів, синтаксичних фігур.

Перспективним, на наш погляд, є дослідження тропів та фігур поетичного синтаксису як засобів вербалізації концептів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Антонова О. Структура концепту та способи його вербалізації. *Компаративні дослідження слов'янських мов і літератур. Пам'яті академіка Леоніда Булаховського*. 2010. Вип. 11. С. 10–13.
2. Гавриченко А. «Серце» як ключовий концепт української лінгвокультури. *Синопис: текст, контекст, медіа*. 2014. № 1. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/stkm_2014_1_9.
3. Гардах С. Мови нам на користь / пер. з англ. Зорини Тіммеран. Київ : Yakaboo Publishing, 2021. 336 с.
4. Коловоротна Н. Вербалізація концепту «мовчання» в художньому дискурсивному просторі української мови : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01. Харків, 2014. 20 с.
5. Кононенко В. Концепти українського дискурсу. Київ – Івано-Франківськ, 2004. 248 с.
6. Літопис Руський. Володимир Мономах. Поучення / Переклад Л. Махновця URL: <http://litopys.org.ua/litop/lit27.htm>.
7. Мала О. До питання про метафоричну вербалізацію концепту в художньому дискурсі. *Маріупольський молодіжний науковий форум: традиційні й новітні аспекти дослідження і викладання іноземних мов і літератури: Матеріали III Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції студентів, аспірантів і молодих учених (29 березня 2019 р.)*. Маріуполь : МДУ, 2019. С. 44–46.

8. Мизин Т. Вербалізація концепту weather / погода в англійській та українській мовних картинах світу. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка*. 2013. Вип. 2. С. 115–118.
9. Нестерович Ю. Аксиологічні параметри концепту «зрадник» у романі Р. Іваничука «Мальви». *Ціннісні орієнтири в сучасному світі: теоретичний аналіз та практичний досвід: збірник тез V Міжнародної науково-практичної конференції*, 11–12 травня 2023 року, м. Тернопіль. ТНПУ ім. В. Гнатюка. Ред. кол.: Морська Н. Л., Литвин Л. М., Поперечна Г. А. Тернопіль : ФОП Осадца Ю. В. 2023. С. 95–98.
10. Нестерович Ю. Вербалізація концепту «зрадник» у романі Р. Іваничука «Вогненні стовпи». *Рідне слово в етнокультурному вимірі*. Дрогобич : ДДПУ ім. І. Франка. Вип. 8. 2023. С. 97-103.
11. Огар А. Суперечливі аспекти поняття «концепт». *Проблеми гуманітарних наук. Філологія*. 2013. Вип. 32. С. 242–252.
12. Прищепка О., Плечко А., Свисюк О. Особливості вербалізації концепту *Україна* в мовомисленні сучасної української молоді. *Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Серія : Філологічні науки*. Київ : Міленіум, 2018. Вип. 292. С. 109–116.
13. Рудюк Т. Вербалізація концептів *чоловік, жінка* в українській фразеології : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01. Київ, 2010. 20 с.
14. Селіванова О. Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія. Полтава : Довкілля-К, 2006. 718 с.
15. Слухай Н., Снитко О., Вільчинська Т. Когнітологія та концептологія в лінгвістичному висвітленні : навчальний посібник. Київ : Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2011. 367 с.
16. Хоменська І. Вербалізація концепту УКРАЇНА в українському художньому дискурсі) : дис... канд. філол. наук : 10.02.01. Київ, 2016. 281 с.
17. Черненко Н. Вербалізація концепту ДОБРОЧЕСНІСТЬ у європейських лінгвокультурах (на матеріалі латинської, французької, англійської та української мов) : дис... канд. філол. наук : 10.02.15. Київ, 2016. 247 с.
18. Wierzbicka A. *Understanding Cultures Through Their Key Words*. New-York – Oxford : Oxford University Press, 1997. 317 p.
19. A New English Dictionary on Historical Principles as The Oxford English Dictionary: In 12 v. is reprint of the original 10 v. Oxford: Clarendon Press, 1970. V. 2. 1308 p.
20. Humpton J. A., Dubois D. *Psychological Models of Concepts. Categories and Concepts: Theoretical Views and Inductive Data Analysis*. London: Academic Press, 1993. P. 11–34.
21. Schwarz, M. *Einführung in die kognitive Linguistik*. 3. Auflage. Tübingen: Francke, 2008. 289 s.